

Dynastická politika v Evropě 18. století

doc. PhDr. František Stellner, Ph.D.

Specializační dvouhodinová přednáška se věnuje dynastické politice jako důležité části dějin mezinárodních vztahů v 18. století. Seznámí s obecnou charakteristikou dynastické politiky, soustředí se na komparaci dynastií, klasifikaci vztahů mezi dynastiemi, následnický princip, absolutismus, kabinetní politiku, konflikty o dědictví či nástupnictví. Dále se bude zabývat dvorem jako nástrojem vlády, teokratizací panovnické moci, typologizací panovnických svateb a příslušnými rituály a symboly. Na konkrétních příkladech bude vysvětleno prolínání politických, kulturních a dynastických motivů při řízení zahraniční a vnitřní politiky čelných evropských mocností v 18. století.

Atestace (upraveno vzhledem k nouzovému stavu 27. 4. 2020)

Přednáška je zakončená **kolokviem/zápočtem**. Podmínkou je mít uznané za správné všechny odpovědi na otázky k 10 přednáškám v Moodle – tj. známka v hodnotě 100.

Zkouška proběhne formou písemné práce – referátu s odkazy na zdroje v poznámkách pod čarou (minimálně 3 normostrany textu tj. 5 400 znaků včetně mezer a minimálně 5 zdrojů, mohou být využity studie vyvěšené v Moodle) – na jedno z těchto témat:

- Porovnejte úpravu nástupnictví v Anglii v zákonu z 1543, závěti z 1546, zákonech z 1689, 1701 a 2015.
- Proč se druhou ženou Filipa V. stala Isabella (Alžběta) Parmská?
- Zhodnoťte výběr partnerů a partnerek pro příslušníky a příslušnice rodu Bourbon v letech 1700-1800. Jaké rody preferovány a proč?
- Proč se Alžběta Petrovna nikdy neprovdala?
- Proč byl švédským následníkem zvolen Adolf Fridrich Holštýnsko-Gottorpský?
- Proč byl oranžský kníže a anglický král Vilém III. označován za "nového Mojžíše"?
- Proč byl za manžela Marie Terezie Habsburské, dcery císaře Karla VI., vybrán vévoda František Štěpán?
- Kdo ze sourozenců Napoleona I. nikdy nepanoval - nestal se suverénním panovníkem - a proč?

Témata jednotlivých přednášek

1. Dynastická politika, války o dědictví, dynastie
2. Panovnické svatby
3. Nemanželské děti panovníků a panovnic a dynastická politika
4. Problém nástupnictví v anglických dějinách – od Stuartů k Hannoverským
5. Španělské dědictví, dynastická politika Habsburků a Bourbonů na přelomu 17. a 18. století
6. Dynastická politika v římsko-německé říši (Hohenzollerni a Wittelsbachové)
7. Dynastická politika v Rusku
8. Britsko-prusko-brunšvické dynastické vztahy
9. Dynastická politika papežů
10. Skandinávské dynastie a evropská politika
11. Nasavsko-oranžská dynastie v římsko-německé říši, Nizozemí a Anglii

12. Srovnání habsbursko-lotrinské, hohenzollernské a „romanovské“ dynastické politiky
13. Dynastické „šílenství“ Napoleona Bonaparta
14. závěrečná diskuse, kolokvium

Výběrová bibliografie

Povinná

LEBE, Reinhard, Království jako věno. Sňatková politika v dějinách, Praha 1999
STELLNER, František, Rusko a střední Evropa v 18. století, I. díl, Praha 2009

Doporučená

AMELUNXEN, Clemens, Napoleonův klan. Rodina ve stínu imperátora, Praha 1998
BASTL, Beatrix et al., Habsburkové Země Koruny české ve středoevropské monarchii: 1526-1740, Praha 2017
BEEM, Charles, TAYLOR, Miles (eds.), The man behind the queen: male consorts in history, New York, NY 2014
BESTOR, Jane Fair, Bastardy and Legitimacy in the Formation of a Regional State in Italy: The Estense Succession, in: Comparative Studies in Society and History 38, 1996, No. 3, s. 549-585
BOUYER, Christian, Ludvík XIV. a královská rodina, Praha 2011
CONDREN, John, The dynastic triangle in international relations: Modena, England, and France, 1678-85, in: The International History Review 37, 2015, No. 4, s. 700-720
CRONIN, Vincent, Ludvík XIV. Král Slunce. Velký panovník z rodu Bourbonů, Praha 1999
DUINDAM, Jeroen Frans Josef, Dynasties: a global history of power, 1300-1800. Cambridge 2016
DUINDAM, Jeroen Frans Jozef, ARTAN, Tülay, KUNT, İ. Metin, Royal courts in dynastic states and empires: a global perspective, Leiden, Boston 2011
GRANADOS, Juan, Španělští Bourboni, Praha 2012
HAAS, Philip, Die Verheiratung der Argenis: Die dynastische Ehe der Frühen Neuzeit als ‚alternativer‘ Weg des Staatsräsondiskurses, in: Archiv für Kulturgeschichte 99, 2017, H. 2, s. 371-396
HAY, Mark Edward, The House of Nassau between France and Independence, 1795-1814: Lesser Powers, Strategies of Conflict Resolution, Dynastic Networks, in: The international history review 38, 2016, No. 3, s. 482-504
HERRE, Franz, Marie Luisa, Praha 1997
HOROWSKI, Leonhard, Das Europa der Könige. Macht und Spiel an den Höfen des 17. und 18. Jahrhunderts, Reinbek bei Hamburg 2017
IVES, Eric W., Tudor dynastic problems revisited, in: Historical Research 81, 2008, No. 212, s. 255-279
JALLINOJA, Riitta, Families, status and dynasties: 1600-2000, London 2017
KÖHLER, Alfred, „Tu felix Austria nube...“ Vom Klischee zur Neubewertung dynastischer Politik in der neueren Geschichte Europas, in: ZHF 21, 1994, s. 461-482
LEITNEROVÁ, Thea, Královské skandály, Praha 1994
LOUDA, Jiří, MACLAGAN, Michael, Lines of Succession. Heraldry of the Royal Families of Europe, London 1981
MASSIE, Robert K., Petr Veliký: život a svět, Praha 2006

- McGOWAN, Margaret M., *Dynastic marriages, 1612/1615. A celebration of the Habsburg and Bourbon unions*, Farnham, Surrey 2013
- MIKULEC, Jiří, *Leopold I.*, Praha 1997
- MITFORDOVÁ, Nancy, *Madame de Pompadour*, Praha 1998
- NIEMOJOWSKA, Maria, *Poslední Stuartovci*, Praha 2002
- PALOS, Joan-Lluís, SANCHEZ, Magdalena S. (eds.), *Early modern dynastic marriages and cultural transfer*, London 2017
- PLOWDENOVÁ, Alison, *Stuartovské princezny: vzestupy a pády jedné dynastie*, Praha 2005
- ROWLANDS, Guy, *The dynastic state and the army under Louis XIV. Royal service and private interest, 1661-1701*, Cambridge 2002
- SCHÖNPFLUG, Daniel, *Die Heiraten der Hohenzollern: Verwandtschaft, Politik und Ritual in Europa, 1640-1918*. Göttingen 2013
- SCHÖNPFLUG, Daniel, *Dynastic Networks and Interdependence in Early Modern Europe*, 12. 4. 2018, dostupné z: <https://brewminate.com/dynastic-networks-and-interdependence-in-early-modern-europe/>
- SCHULTZ, Uwe, *Ludvík XIV. a jeho doba. Vládce z Versailles*, Praha 2008
- SKLENÁŘOVÁ, Sylva, *Ludvík Bonaparte a Holandské království (1806-1810)*, Hradec Králové 2008
- SPIEß, Karl-Heinz, *Europa heiratet. Kommunikation und Kulturtransfer im Kontext europäischer Königsheiraten des Spätmittelalters*, in: *Historische Zeitschrift. Beihefte*, 40, 2006, s. 435-464
- STELLNER, František, *Car je mrtev, ať žije carevna! Převraty na ruském dvoře v 18. století*, Praha 2014
- STELLNER, František, *Dynastický faktor v ruské politice v prvních letech vlády Alžběty Petrovny*, in: *Slovanský přehled* 85, 2000, č. 3, s. 413-439
- STELLNER, František, *Fridrich Veliký. Cesta Pruska k velmocenskému postavení*, Praha 1998
- STELLNER, František, *Královi bastardi*, in: *Živá historie. Living History*, 2016, č. 3, s. 59-61
- TAMUSSINO, Ursula, *Děti lásky: slavní levobočci*, Praha 1997
- TAPIÉ, Victor L., *Evropa Marie Terezie*, Praha 1997
- URFUS, Valentin, *Císař Josef I. Nekorunovaný Habsburk na českém trůně*, Praha 2004
- VACHA, Brigitte, POHL, Walter, VOCELKA, Karl, *Habsburkové. Příběh jedné evropské rodiny*, Praha 1996
- WEBER, Wolfgang E. J., *Dynastiesicherung und Staatsbildung. Die Entfaltung des frühmodernen Fürstenstaates*, in: *Der Fürst. Ideen und Wirklichkeiten in der europäischen Geschichte*, hrsg. von Wolfgang E. J. Weber, Köln, Weimar, Wien 1998, s. 91-136
- WEISSENSTEINER, Friedrich, *Dcery Marie Terezie*, Praha 1995
- WOODACRE, Elena et al. (eds), *The Routledge history of monarchy*, Abingdon, Oxon, New York, NY 2019

Vydané prameny (česky)

- KATEŘINA II., *Paměti carevny Kateřiny II.*, Praha 1993
- LUDVÍK XIV. *Paměti krále Slunce. Úvahy pro poučení dauphinovo*, Praha 2007
- RETZ kardinál, P. de Gondi, *Paměti*, Praha 1973
- SAINT-SIMON, Louis Rouvroy de, *Paměti*, ed. Jiří Konůpek, Praha 1959

VILEMÍNA PRUSKÁ, Na německém dvoře minulého věku. Ze zápisků Bedřišky Žofie Vilemíny Pruské, sestry Bedřicha Velikého, Praha 1898
VOLTAIRE, Vláda Karola XII.; Storočie Ľudovíta XIV. Bratislava 1988 (Karel XII, král švédský. Díl 1-2. Praha 1925-1926)

V Praze, 2. 2. 2020